

УДК: 338.242.

ВІХЛЯЄВА С.І., професор, канд.екон.наук, Національний Технічний
Університет «Харківський Політехнічний Інститут», м. Харків
ЛІ ЧАО, викладач, Інститут сходознавства і міжнародних відносин
«Харківський колегіум»

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ ТА КИТАЮ

З огляду на останні тенденції розвитку енергетичного ринку, пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємств електроенергетики набуває особливої актуальності. Оцінка конкурентоспроможності підприємства на ринку або його сегменті ґрунтується на порівняльному аналізі виробничих, фінансових економічних можливостей підприємства і його конкурентів, що дає можливість визначити ринкову позицію підприємства, яке функціонує в умовах конкурентного ринку, заходи, необхідні для забезпечення конкурентних переваг на даному ринку або його сегменті [1, 2].

Ринок електроенергії принципово відрізняється від ринків інших товарів через технологічну специфіку галузі. Це обумовлено специфічними властивостями товару, основними з яких є нерозривність і збіг у часі процесів виробництва і споживання електроенергії, а також неможливість накопичення і зберігання електроенергії в достатньо великих об'ємах. Неможливість замінити електроенергію іншими паливно-енергетичними ресурсами робить слабкою залежність електроспоживання від розміру тарифів.

В електроенергетиці конкуренція є економічним суперництвом між компаніями за право постачань на енергетичні ринки товарів і послуг. Як продукцію галузі, можна розглядати, теплоенергію різних параметрів, електричну і теплову потужність, резерв потужності, резерв електроенергії, сервісне і ремонтне обслуговування, інжинірингові послуги, тощо. Конкуренція покликана стимулювати зниження витрат виробництва електроенергії, прискорення розробки, впровадження і освоєння нових прогресивних технологій енергетичного виробництва, сприяти поліпшенню стану навколишнього середовища (зокрема за рахунок освоєння поновлюваних джерел енергії).

Достатня кількість енергокомпаній на ринку та їх вільний доступ до транспортних і розподільних мереж є необхідними умовами для організації процесу конкуренції в електроенергетиці. При цьому, як додаткова умова виступає необхідність наявності значних надлишків генеруючих потужностей і достатня пропускна спроможність електричних мереж, оскільки при дефіциті потужності питання про конкуренцію підніматися не буде і устаткування, що є в наявності, буде включатися в роботу, для виконання основного завдання галузі - надійного і безперебійного енергопостачання.

При створенні конкурентного середовища в електроенергетичній галузі завдання забезпечення надійності енергопостачання стоїть на першому місці, оскільки і в нових ринкових умовах галузь повинна безперебійно забезпечувати економіку країни енергією, а для цього повинні забезпечуватися достатні резерви потужності, своєчасне проведення ремонтних кампаній і скоординований розвиток електростанцій і електричних і теплових мереж.

За даними уряду Китаю, за першу половину 2015 року в країні було введено 43,38 Гвт різних електричних потужностей, зокрема більше 5 Гвт в гідроенергетиці і 23,43 Гвт потужностей за допомогою введення теплових електричних станцій, решта введених потужностей припала на поновлювані джерела енергії, головним чином на вітряні електростанції.

Старший аналітик GlobalData Спрінівасан [3] відзначив, що Китай упровадив жорсткіші норми викидів для вугільних електростанцій, зокрема по діоксиду сіри, оксиду азоту і сажі. GlobalData прогнозує збільшення встановленої

потужності вугільних електростанцій в Китаї на 508 Гвт в період між 2016 і 2025 роками. Срінівасан додав: «Ці збільшення вугільних потужностей будуть на основі нових електростанцій, які всі будуть оснащені чистими вугільними технологіями, а також модернізацією старих ТЕС».

Урядова політика, закони і правила в Китаю в даний час заохочують будівництво крупних вугільних блоків з вищою ефективністю, низьким споживанням води і ефективнішим контролем викидів. Встановлена потужність енергетичного устаткування в установках з потужністю більше 6 Мвт в Китаї досягла 1359,51 Гвт, що на 8,7 відсотка більше, ніж в 2014 році. Встановлена потужність ГЕС досягла 268,13 Гвт, що є на 5,7 відсотка більше в порівнянні з минулим роком; електрична потужність теплових електростанцій досягла 935,01 Гвт, з, що є на 6,4 відсотка більше; ядерна енергетика досягла 22,14 Гвт, - на 24,5 відсотка більше; і потужність вітряних електростанцій досягла 104,91 Гвт, що є на 26,8 відсотка більше.

Інвестиції Китаю в будівництво нових електростанцій на території своєї країни склали загалом порядку \$ 21,3 млрд в першій половині поточного року, тобто, зросли на 7,6 відсотка в порівнянні з аналогічним періодом минулого року, зокрема в гідроенергетики інвестиції склали \$ 4,45 млрд - на 17,2 відсотка більше; у будівництво теплових електростанцій - \$ 6,53 млрд - на 14,1 відсотка більше; у ядерну енергетику інвестиції склали \$ 3,27 млрд -на 14,9 відсотка більше; і в будівництво вітряних електростанцій інвестиції склали \$ 6,4 млрд, що стало на 43,7 відсотка більше, ніж за перших пів роки в 2014 роки.

В Україні висока енергоємність ВВП є наслідком суттєвого технологічного відставання більшості галузей економіки від рівня розвинутих країн, незадовільної галузевої структури національної економіки, імпортно-експортних операцій, що обмежує конкурентоспроможність національного виробництва і негативно впливає на економіку.

Сьогодні Україна має одну з найбільш енергоємних економік світу. За даними Key World Energy Statistics, IEA, питоме споживання електричної енергії приведене до ВВП в Україні вдвічі більше за середньосвітове. При цьому майже половина електричної енергії в Україні виробляється за рахунок спалювання викопного палива [4]. Робота блокового устаткування ускладнюється його зношеністю, дефіцитом дорогого природного газу і низькою якістю палива. На сьогодні до 80% енергоблоків ТЕС відпрацювало свій розрахунковий ресурс – 200 тис. рік. У період до 2020 рр. до 80% енергоблоків АЕС відпрацює більше 30 років і підлягають реконструкції з метою продовження термінів служби і забезпечення надійності їх роботи. Це підтверджує обґрунтованість підвищеної уваги з боку держави до розвитку та забезпечення безпеки теплоенергетичної галузі.

Таким чином, конкурентоспроможність генеруючої компанії представляє собою систему відносин між виробниками електричної і теплової енергії з приводу формування, утримання і реалізації конкурентних переваг, що виражаються в підвищенні їх надійності і ефективності [5]. Тому для оцінки конкурентних переваг і умов позиціонування генеруючих компаній на енергоринку потрібне створення методичного інструментарію, що дає можливість визначення рівня її конкурентоспроможності. Перспективою подальших наукових досліджень буде розробка методики оцінки впливу зазначених факторів на формування конкурентоспроможності підприємства.

Список літератури: 1. *Фатхутдинов Р.А.* / Управление конкурентоспособностью организации // *Фатхутдинов Р.А.* - М.: Изд-во ЭКСМО, 2005. - 544 с. 2. *Портер М.* / Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов // *Портер М.* - Пер. с англ. - М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. - 454 с. 3. За даними GlobalData / Угольная генерация Китая увеличится до 1367 ГВт // Энергетика. ТЭС и АЭС Всё о тепловой и атомной энергетике - <http://tesiaes.ru/?p=11051> 4. *Лазненко Д.О.* / Енергетична незалежність України: поточний стан, оцінка перспектив // *Лазненко Д.О.* - 2014 <http://www.laznenko.com/blog/energetichna-nezalezhnist-ukraїni-potochnij-stan-ocinka-perspektiv> 5. *Домников А.Ю.* Диагностика состояния и прогнозирование уровня конкурентоспособности территориальной генерирующей компании // Российское предпринимательство. — 2008. — № 5 Вып. 2 (111). — с. 117-120. — <http://old.creativeconomy.ru/articles/12343/>